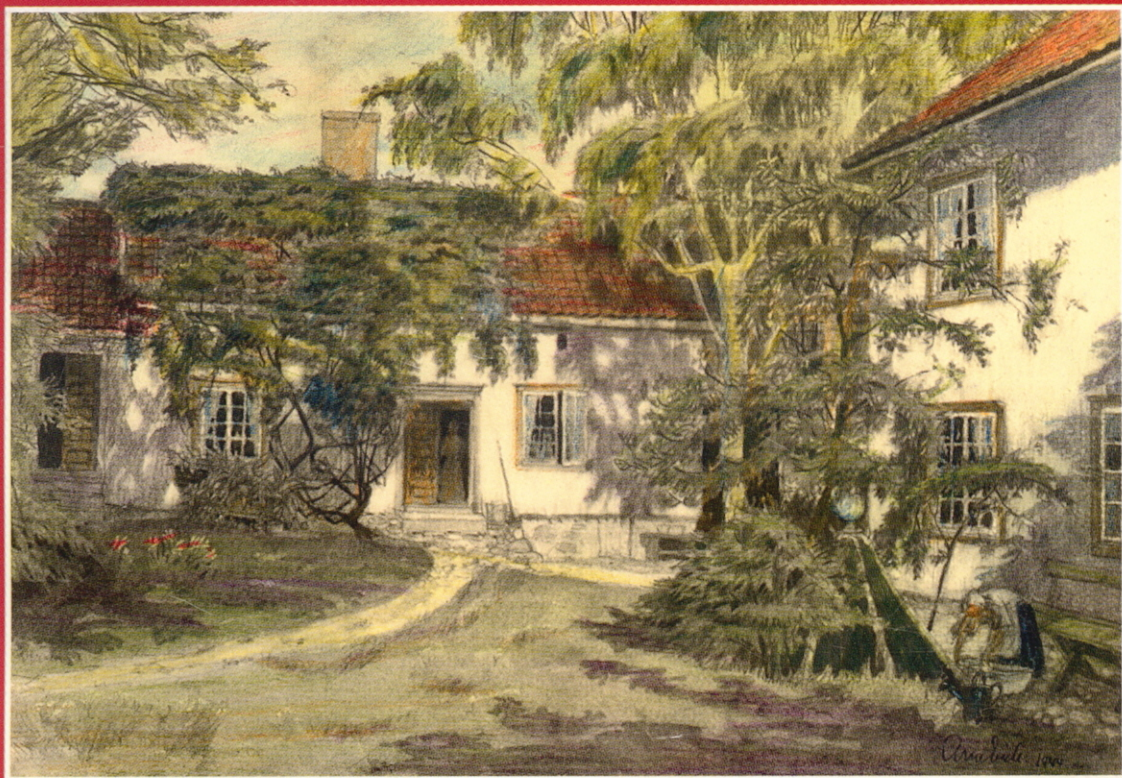

Borreminne 1996

Lokalhistorie fra Borre og Horten

Utgitt av Borre Historielag

Borrehaugene på ny i støpeskjeen

– tanker omkring storhaugene i Vestfold

Av Terje Gansum

Storhauger fascinerer mange mennesker og jeg er en av dem som blir full av undring over slike monumenter. Hvis en har spadd noen trillebårlass med jord, blir en slått av hvor store haugene virkelig er. Det ligger mye hardt arbeid bak slike prestisjebygg. I denne artikkelen vil jeg ta utgangspunkt i storhaugene fra yngre jernalder (575-1050 e.Kr.) i Vestfold, og sette fram noen hypoteser om hvordan storhaugene på Borre forholder seg til andre storhauger fra samme tidsavsnitt.

De som forventer historier om ynglinger og ett samlet Vestfoldrike som utgangspunkt for rikssamling vil nok bli skuffet. I tråd med Aschehougs nye Norgeshistorie om vikingtid, skrevet av Claus Krag i 1995, vil jeg ikke feste lit til Ynglingetradisjonen og synet om at Vestfold er rikssamlingens utgangspunkt. Harald Hårfagres eroblingsrike utgikk mest sannsynlig fra Sørvestlandet.

Myten om ynglingene

Framstillingen, – historien, er én villet framstilling. Historie som vitenskap må forholde seg til den enhver tid mest

konsistente måte å betrakte et samlet kildetilfang. Et slikt syn på historie er nødvendig hvis man vil skille mellom myte og historie. Myten har en annen logikk og oppbygning. Myten skal være begrunnende, en forklaring fra opprinnelse til «målet» i en «ren» framstilling. Myten isolerer noen elementer og rendyrker elementenes betydning fra opprinnelse til mål. Alle andre forstyrrende kilder og elementer lukes bort.

Ynglingatal og Ynglingasaga utgjør en middelaldersk opphavsmyte om en norske identitet. Myten er begrunnende og søker å forklare hvorledes dannelsen av Norge foregikk. Myten ble tatt opp igjen på 1800-tallet under nasjonalromantikken og ble igjen virksom i legitimeringsøyemed. Myten om opphavet ble forankret i storhauger og særlig to skipshauger, som ble utgravet i 1880 og 1904. Det er ikke helt likegyldig at myten fikk leve lenge i landet, da behovet for norsk identitet toppet seg ved unionsoppløsningen i 1905 og etter Annen verdenskrig. Myten tåler ikke kildekritikk uten å gå i oppløsning, og det har vist seg vanskelig å bli trodd når forskningen avslører at f.eks. Ynglingatal har mer middelaldersk nasjonalbegrunnende innhold enn realhistorisk gehalt. Nettopp fordi

Ynglingatal har vært viktig i dannelsen av «den norske nasjonal-identitet» har forskning med nasjonale rammer alltid hatt problemer.

Kanskje noen synes at Vestfold har «tapt» ved ikke å bli betraktet som rikssamlingens utgangspunkt? Se det da heller slik: Vestfold med skipsgraver og monumenter utgjør nå et utrolig spennende utgangspunkt for videre forskning. Vestfold var og er en arena som vi nå bør nærme oss med nye perspektiver, og det vil jeg forsøke her.

Myten & monumentene – en forankring i landskapet

I arkeologisk forskning fra 1916 til 1990-årene har mye dreiet seg om å harmonisere arkeologiske funn med historiske kilder. Spørsmål om hvem som ligger begravet hvor har vært hovedtema. Ofte har arkeologer benyttet gamle historieverker og historikere har brukt foreldet arkeologisk litteratur. Dette har blitt en diskusjonens hengemyr, hvor sirkelresonnementene har vært mange. Jeg vil derfor gjøre følgende premisser for den videre behandlingen av Borrehaugene og Vestfold i yngre jernalder.

A) Det synes vanskelig å få dateringer i skriftlige kilder til å harmoniserer med dateringer av funn i de store monumentene.

B) Ynglingaættens bakgrunn og opprinnelse hører til på mytenes område og kan ikke benyttes ukritisk som én herskerætt. Bak benevnelsen yngling, skjuler det seg unge sagabelegg. Ynglinger blir ikke nevnt i 900-talls kilden Beowulf, som omtaler skilvinger og skjoldunger! Konstruksjonen med Uppsala og ynglingers ankomst til Vestfold synes å datere seg til 1100-1200-tallet (Krag 1993:34). Det var allerede i tidlig middelalder viktig å kunne vise tilhørighet til den mytiske kongætten for å nyte godt av den legitimitet denne tilhørigheten ga. Fiktive slektsbånd florerte blant tronpretendenter i tidlig og høymiddelalder, f. eks. kong Sverre.

C) Det er i grunnen lite interessant å

navngi hvem som skal ligge i hvilken haug, da det aldri vil kunne besvares. Denne type problemstilling har kun interesse for interesserte som ikke tar hensyn til forskning som kan bestride deres målsetning: Å finne svaret.

D) Rikssamlingene som vi får beretninger om finner sted i sen vikingtid og tidlig middelalder har ikke Vestfold som utgangspunkt, snarere er det Vestlandet som har vært Harald Hårfagres maktgrunnlag da han ble første einvaldr konung (Krag 1995). Hårfagres erobningsrike brøt sammen på grunn av manglende indre politisk struktur. Det er først med Harald Hardråde, Olav den helliges halvbror, på midten av 1000-tallet at en egentlig stabil rikssamling blir gjennomført.

Med disse premisene i sekken skal jeg prøve å kaste lys over hva bl.a. storhaugene på Borre kan representere.

Storhaugene

– hva representerer de?

Monumentene er en forankring i landskapet og jeg har latt historien om rikssamling løse fra fortøyningshaugene i Vestfold. Derfor blir monumentene utgangspunktet for artikkelen. Monumentene, som storhaugene vitterlig er, har en sammenheng med makt. Monumentet knytter handlekraft til sted, og tildeler stedet identitet og mening. Monumenter kan ikke transporteres bort i en håndvending, og de omarrangerer landskapet de ligger i. Det blir derfor min oppgave å tolke om storhaugene representerer en eller flere viljer, altså om den makt som manifesterer er den samme i hele Vestfold gjennom flere århundrer eller om det er flere ulike forklaringer som bør benyttes på storhaugene.

Storhaug er et begrep jeg har brukt om hauger eller røyser med diameter på 20 meter eller mer, med datering til jernalder. Hvor finnes slike monumenter? I Norge finnes de fra Nordland og sørover langs hele kysten – bortsett fra sørlandskysten. For mellom Karmøy og kysten i Telemark uteblior storhaugene helt. I Sverige finnes de i kystnære strøk i Norrland, – mellom Norrland og

Uppland er det ikke kjent storhauger, mens fra Uppland og sørover finnes de. I Danmark er det ytterst få, to-tre stykker i romertid og Jellinghaugene fra sen vikingtid 958, og 960-årene.

Tidligere ble altså storhauger knyttet til konger, og Vestfold tolket som ett rike, ett maktsentrum. Monumenter ble tolket som indikasjon på kongsgård og kongelig sentrum. Jeg har forsket på storhauger de siste 4 1/2 årene. Bare i Vestfold ligger det 147 stykker som tilfredsstillende betegnelsen storhaug og med sikker eller sannsynlig datering til jernalder. Det blir derfor viktig å finne ut hva slike hauger kan representere og om alle representerer det samme. Det sier seg selv at ikke alle kan være kongegraver, og mangt tyder på at ikke alle er graver. For å kunne bruke disse monumentene i en analyse av maktforhold må følgende avklares: Hvilke dateringer foreligger? Hvilken geografisk spredning foreligger, og hva er faktisk funnet i storhaugene? Til sist kan det være nyttig å se hvordan monumentene er plassert i landskapet – for de er ikke spredd tilfeldig rundt.

Det er ikke vanskelig å forstå at det ligger arbeid bak så store monumentale hauger, men det er vanskelig for oss i dag å forstå *hvor ufattelig mye arbeid* som er lagt ned med trespader og bærebrett. Flere tusen kubikkmeter sand har gått med til hver storhaug på Borre, og vi undrer oss når det blir klart av ca. halvparten av haugens masse er tatt fra grøfta omkring, mens resten er transportert til stedet – ikke vet vi hvor massene er kommet fra. Storhaugene representerer en kraftanstrengelse for et samfunn å reise, og blir av den grunn et uttrykk for makt. Hvilken type makt representerer storhaugene i Vestfold? For å nærme oss storhaugene på denne måten bør man kritisk vurdere hva som er funnet inne i disse haugene. Det viser seg at det er store forskjeller i indre utforming og innhold. Det bør få oss til å åpne for at de representerer ulike meninger og ikke én enhetlig dynastisk gravskikk.

Hva vet vi om datering av storhau-

ger i Vestfold? De siste 8 årene har arkeologene datert mange av haugene ved C¹⁴-metode, og skipsgravene har blitt datert ved dendrokronologi, dvs. ved telling av årringer i treverket. Resultatene gir muligheter for å sammenligne haugenes alder, faktiske innhold og plassering i landskapet. Det er en mengde ny informasjon som vi må forsøke å bruke kreativt – for historien begynner eller slutter ikke, men skapes og gjenskapes. Derfor er ikke arkeologi og historie statisk kunnskap, men fag i stadig forandring.

Det er kun 23 av de 147 storhaugene i Vestfold som er datert (Gansum 1995). 14 har datering fra ca. 350-550 e.Kr., altså eldre jernalder. De er mellom 20 og 30 meter i diameter og representerer et tilfeldig utvalg, derfor er det overraskende at deres geografiske spredning hovedsakelig konsentreres til søndre Vestfold. Storhaugene som dateres eldre jernalder ligger på etablerte gravfelt.

9 hauger har datering fra ca. 575-950 e.Kr. dvs. yngre jernalder. 5 av de 9 ligger på Borre, og gruppen daterte storhauger i fra yngre jernalder representerer ikke et tilfeldig utvalg. De er datert p.g.a. nasjonal kulturhistorisk interesse. Størrelsen varierer fra 36 til 47 meter i diameter, og er således større enn de som ble bygget i århundrene før. Det er også et annet skille, de ligger ikke på etablerte gravfelt, men er plassert på nye steder i landskapet. Jeg vil se litt nærmere på haugene fra yngre jernalder.

Betrakter man den store variasjonen i indre utforming, så bør også plasseringen i landskapet tillegges kildeverdi. Stedet hvor monumentet ble reist ble valgt ut før byggingen tok til, dette viser at *stedet* må ha betydd noe for noen *før* monumentet ble reist, dvs. vært tilkjent en identitet.

Hvorfor ble storhaugene reist? De må ha tilfredsstillende behov, viktige behov, – behov som vi bare kan fundere over. For det er klart at så store hauger har mening utover å dekke en eventuell grav. Det overskytende meningsinnholdet gjør haugene til symboler i landskapet. På mange måter sitter vi

Gokstadhaugen

Haugar

Foto: T. Gansum

Borrehaug nr 7. Foto: Per Thoresen

Bildene viser de store indre variasjonen som de ytre sett like haugene oppviser.

med svarene på spørsmål som har gått tapt, symbolene blir gåter vi aldri vil kunne vite om vi har løst riktig.

Forskere har ansett storhaugene som indikasjoner på maktsentrum. Bjørn Myhre har ansett Borre for å være et maktsentrum i yngre jernalder (Myhre 1992). Han tolker haugene som sentrumsmarkører. En annen mulighet er at hauger kan markere grenser, og ikke sentrum, og således være territoriale markører (Keller 1993). Personlig vil jeg ta et blick på haugene fra eldre jernalder før jeg tolker de fra yngre jernalder. Det er en ubrutt tradisjon, men sannsynligvis har meningsinnholdet endret seg.

I eldre jernalder bygges storhaugene på ættens gravfelt. Det er like mye ætten, dvs de gjenlevendes selvbylde som oppføres i varig form, som en direkte avspeiling av den dodes sosiale posisjon. Ættens handlingskraft er kanskje hovedpoenget å vise ved bygging av en stor haug. Ofte er haugenes innhold branngraver som er sparsommelig utstyrt. Ættens gravfelt ligger nær boplassen og kan således representere sentrum for ættens interessesfære.

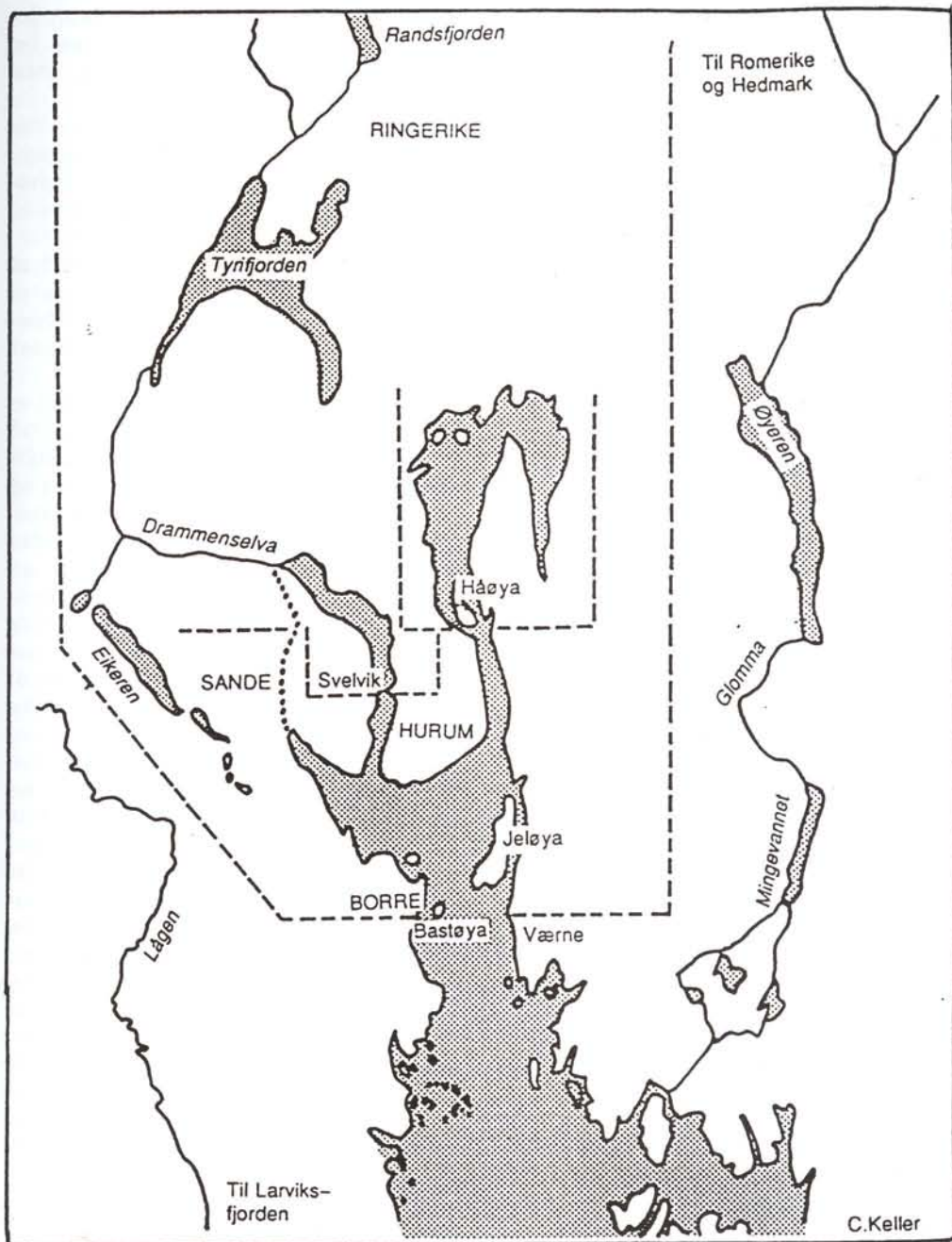
I yngre jernalder bygges ikke de store haugene på eldre gravfelt. Plaseringen i landskapet indikerer at de fleste er lagt på kommunikasjonsmessige strategiske lokaliteter, Borre mot fjorden, Gokstad, Haugar og Farmannshaugen mot den indre leia. Jeg bruker ikke territorium, da faste grenser ikke synes særlig anvendelig i vikingtid hvis en betrakter den personlige tilknytningsformen folk hadde til godene på Island. Interessessfærer synes mer anvendelig enn territorium.

Sannsynlig er det at ættens kollektive bygging av storhaug i eldre jernalder ble omformet av ledere, som hadde personlige ambisjoner i yngre jernalder. Haugene ble bygget større – lederne følger tradisjonen óg endrer den på en og samme tid. Innholdet endres ofte fra enkle branngraver til mange ulike innvendige utforminger; fra storslåtte rikholdige hauger til hauger helt uten graver.

I yngre jernalder var fjorder og store

vassdrag viktige transportårer, og lokaliteter som kan betraktes å ligge strategisk, forholder seg nettopp til denne type kommunikasjon. I 1993 skrev Christian Keller en artikkel i Borreminne om Borrehaugenes beliggenhet. I artikkelen forsøkte han å

sette fokus på Borrehaugenes klare eksponering mot fjorden. Beliggenheten synes å ha sammenheng med ferdsel, og monumentene synes å markere det sted i Oslofjorden, hvor en symbolsk kunne sperre innløpet til Drammensvassdraget.

Borre i forhold til Drammensvassdraget (etter Keller 1993:56)

Vassdragene var fortidens kommunikasjonsårer. Det var her folk bodde, ferdes og fraktet byttevarer. Jeg vil prøve å gå videre med tanken om at vassdragene kan være en tolkningsnøkkel for plassering av mange storhauger.

Et splittet Vestfold

Mitt utgangspunkt er at Vestfold ikke var styrt av én maktstruktur i merovingertid og vikingtid. I *Annales Regni Francorum* omtales Vestfold i år 813, og der står det at det var *ett* folk, men *flere* herskere:

«Hänvisningarna till furstar i pluralis och ett folk i singularis (principes ac populus) antyder att situationen i Vestfold då varit densamma som på Island senare; att principes, liksom goderna, haft överlappande herravälden inom ett område, vars invånare betraktades som ett folk». (sitert etter Sawyer 1995:6)

Kilden beretter om danske jarler som drar til ytterste del av sitt territorium for å slå ned et opprør. Det betyr med stor sannsynlighet at Vestfold hadde status som dansk lydrike. Det danske overherredømmet ligger først og fremst på prestisjeplan. Makt kan ikke hevdes i vikingsamfunnet uten et begrep om hvor sentralt *ære* stod i det norrøne samfunnet. Prestisjehandlinger som å erkjenne en annen herskers overhøyhet, var med andre ord viktig med hensyn på *ære*.

Med kunnskap om flere herskere på tidlig 800-tall, er det god grunn til å regne med at den politiske situasjonen ikke har vært mer enhetlig i århundrene forut. Konger, småkonger, goder eller hva vi vil velge å kalle dem, hadde ikke bare tilhold på en gård. De reiste rundt i veitsle. Strategisk plasserte monumenter behøver ikke tilhøre én kongsgård. Plassering av store monumenter markerte kanskje interessesfære, – ikke *territorium* eller *kongsgården* slik vi tradisjonelt har forestilt oss det. Vi må løse opp denne kongsgårdstenkningen og heller fokusere på kommunikasjonsårene som grunnlaget for slike maktallianser. Det er oppover vassdragene og ute

ved kysten vi finner de store monumentale haugene i merovingertid og vikingtid.

575-800 e.Kr. merovingertid

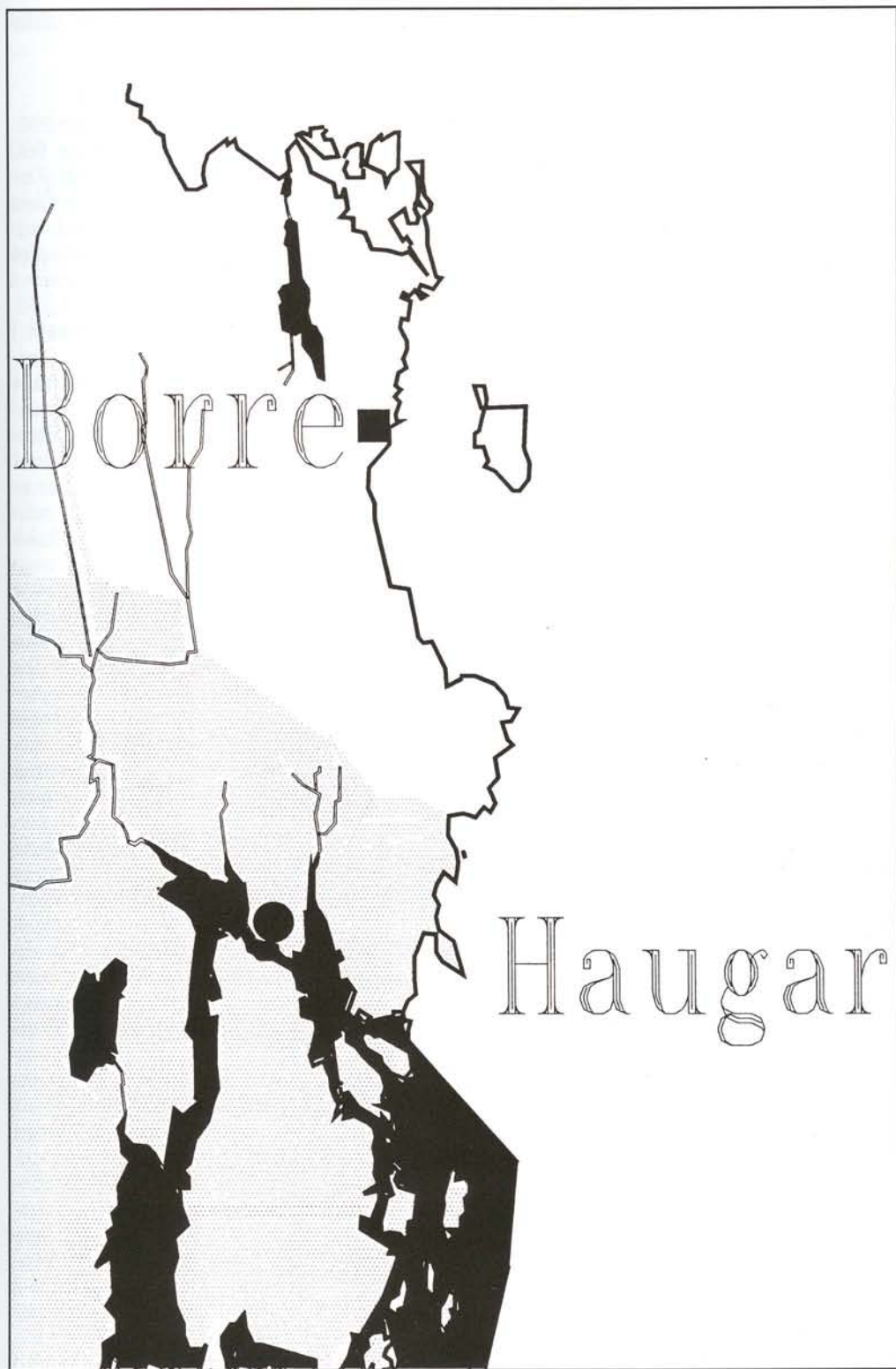
De første storhaugene på Borre (ca. 575-600) kan være bygget av en allianse hvis maktgrunnlag var å finne langs Drammensvassdraget. Øvrige funn fra merovingertid i Vestfold stammer fra nedre del av Numedalslågen, dvs. Hedrum.

Denne regionale lokaliseringen til vassdraget synes å gi mening til materialfordeling, og monumentenes plassering. Borre er et av flere politiske sentra innenfor en maktstruktur (alliansenettverk). Borre er et støttepunkt i et regionalt nettverk. Haugene tror jeg er bygget under politisk stress dvs. konflikt, og hovedmotiveringen kan ha vært maktpolitisk manifestering.

I eldre jernalder og merovingertid er funn rikt representert høyt oppe i Drammensvassdraget, nær råstoffkildene. Kontakten mellom Valdres og Sogn er absolutt tilstede i det arkeologiske materialet. I merovingertid bygges monumenter i nedre del av interessesfæren som alliansen kontrollerer. Det kan være en monopolisering av kontaktnettet utad, og en eksposering av alliansens handlekraft. Monumentene kan på én og samme tid lokke og true interessenter utenfra. Konsentrasjonen omkring nedre del av vassdraget antyder at meningen var en symboleffekt utad, mot andre regionale allianser. Fjorden kan være arenaen for markeringer, og markeringene flyttes med endrede allianse- og herredømmeforhold. Hvis en skal bruke de skriftlige sagakildene i en analyse av 800-tallets maktpolitiske begivenheter, så kan Opplandene være sagakildenes navn på maktstrukturen langs Drammensvassdraget *med* Borre. Claus Krag har pekt på at Opplandene synes å kunne knyttes til et eget dynasti som er alliert med Sogn i dette tidsrommet (Krag 1993:34-35).

850-900 e.Kr. klassisk vikingtid

Hvordan forholder så storhaugene på Haugar seg til «Borrealliansen»? Det

Haugar i forhold til den indre leia og Borre.

kan være at de representerer to ulike alliansenettverk, og det kan ha vært et motsetningsforhold mellom dem. Den nordvestre haugen på Haugar har jeg tolket som en vestfoldsk kraftanstrengelse i en selvstendighetskamp mot danske maktpretendenter krav på Viken (Gansum 1995b:22-23,68-70). Haugar ligger ikke med tilknytning til Borrefeltet, og jeg tolker monumentenes plassering på Tønsberghalvøya som en egen regional manifestering. Lederene, godene, småkongene i denne regionen benyttet kanskje sjansen til å manifestere eget herredømme på midten av 800-tallet, da det danske dynastiet synes å være svekket av innbyrdes stridigheter (Lund 1993:120). Kanskje kan vikingraidet mot Nantes i 843 ledet av vestfoldinger være symptomatisk for en ekspansiv periode i Vestfold?

Monumentene på Haugar antyder at Tønsberg blir en sentral lokalitet og veitslested på midten av 800-tallet. Kanskje er området mellom Borre og Tønsberg et område hvor interessefærer møtes og makt markeres? Haugar-monumentenes landskapsmessige plassering tiltrekker seg oppmerksomhet fra de som ferdes på den indre skipsleia. Lokaliteten kan forbiseilende lett unnsnippe ved bruk av leia utenfor Nøtterøy! Monumentet eksponerer seg til dem som har noe å gjøre inne i det aktuelle området. Tønsberghalvøya med omland har et stort ressursområde, oppover Aulielva, gårdene på Semsletta og gårdene på Raet. I dette området er veitsle-institusjonen fullt ut en mulighet, selv om kildegrunnlaget er ungt (Håkon jarls saga kap. 3). Det er ikke usannsynlig at det lille vassdraget samt Stokkelandet sørover Vestfjorden har utgjort et område ledet av en allianse av goder eller småkonger.

På Vestlandet dannes også større maktnettverk på midten av 800-tallet. Det er altså fullt mulig at tre store regionale maktstrukturer samtidig melder sin interesse for områder i Vestfold. Samtidig forsøker de som bygget monumentene på Haugar å etablere et eget herredømme. Vestfold

blir arenaen for konflikter og ulike maktalliansers interesser.

900-tallet; sen vikingtid

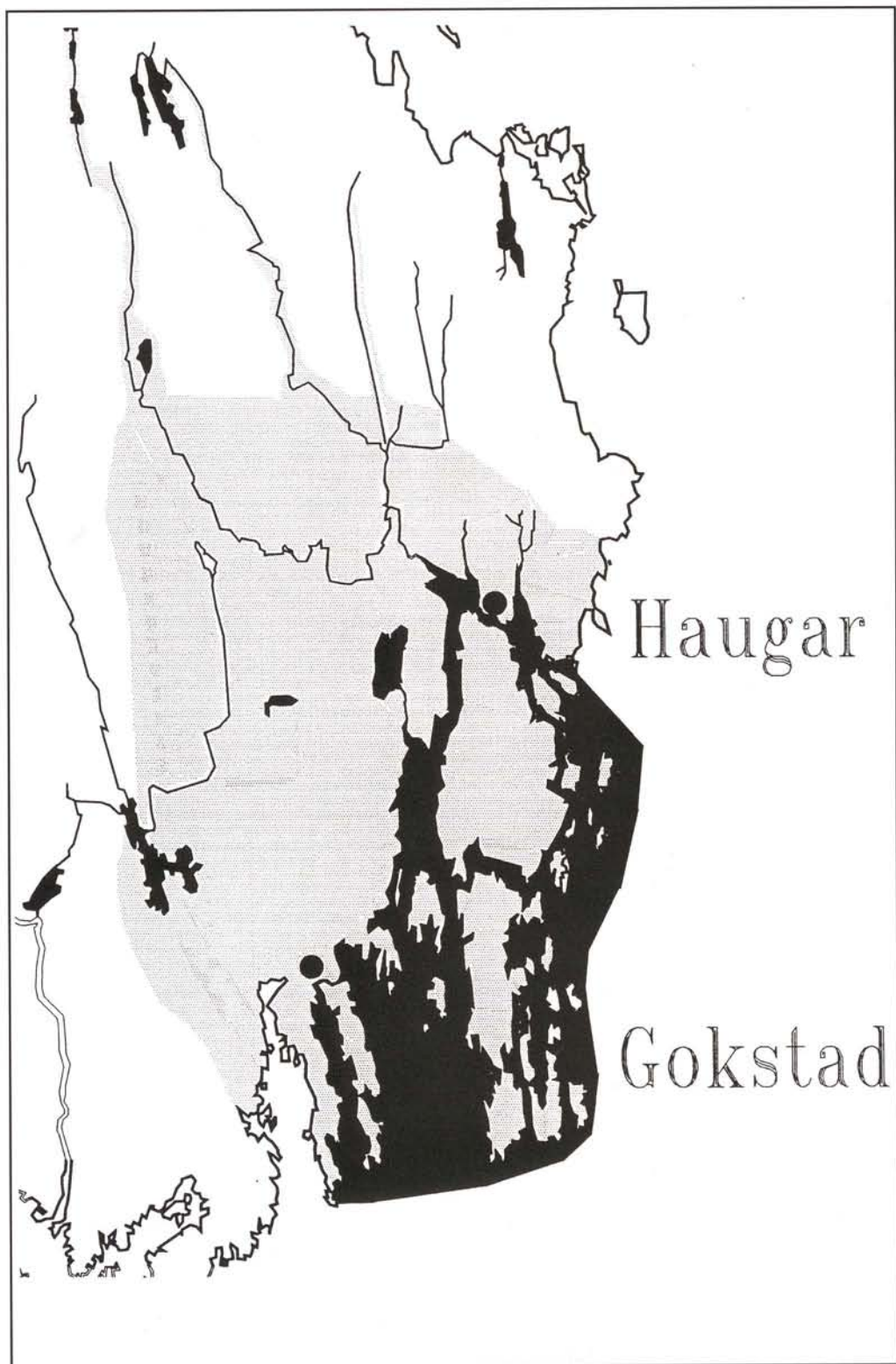
Gokstadhaugen, reises ca. 900-905. Den politiske situasjonen omkring 900 synes å være endret siden midten av 800-tallet, i det vikingtokter og den sosiale mobiliteten som fulgte med vellykkede utferder, nå ble mer begrenset ved sterkere politiske organisasjoner i Vest-Europa (Hogdes 1989:151,160, Sawyer 1985:118,125-127). Feedback i form av tankegods, varebytte, fustrings- og ekteskapsallianser påvirket menneskene og de politiske strukturene de dannet og omdannet. Gokstadhaugen kan være et monument over en allianseleder, som med kjennskap til den europeiske kultur og religion demonstrerer norrøn gravskikk meget demonstrativt. Maktalliansen som stod bak Gokstadhaugen synes å være litt diskre i sin landskapsmessige lokalisering, tilbaketrukket til den indre skipsleia, men med innsyn fra det lokale området, som på Haugar. Innholdet er ekstravagant og det store innholdet samsvarer til det store utseende. Jeg drister meg til en tolkning av Gokstadgraven som del av alliansen som først manifesterte seg på Haugar. Lenken mellom de to manifesteringene er den indre skipsleia, hvor Aulielvas utløp har en direkte fortsettelse i Vestfjorden som fører like forbi Gokstad. På samme måte som Borre er ytterpunkt for Drammensvassdraget, kan Gokstadområdet være et knutepunkt i maktstrukturen i det sentrale Vestfold.

Samtidig med Gokstadhaugen reises Skipsahaugen på Borre. Hører fortsatt Borre til et alliansenettverk langs Drammensvassdraget? Har maktstrukturen en så lang varighet i det stridige politiske klimaet? Den politiske situasjonen rundt år 900 var ikke så mye rettet utad mot Vest-Europa, som innad langs Norveien, (geografisk angitt i Ottars beretning). Trønderske og vestlandske allianser gjorde seg gjeldende i Viken. Ut fra kildematerialet er det vanskelig å gjøre et valg mht. Vestfold og Borres stilling. Kanskje har

Maktstrukturer i Sørøst Skandinavia 850–900

Situasjonen slik den kan ha vært i Sørøst Skandinavia ca. 850-900.

Gokstad-Haugar strukturen ved den indre leia.

Gokstad-Haugar gått i allianse med Borre-strukturen, eller kanskje er de begge blir underlagt en overliggende vestlandsk maktstruktur? Jeg tolker de politiske forhold i Vestfold rundt 900 e.Kr. som konflikt med allianser utenfra. Kampen står om å opprettholde eget herredømme. Storhaugene med skip som ble bygget på Rolvsøy, og store hauger på Lunner i Råde, skulle underbygge at foldenes kyster igjen var arena for konflikter.

Kaupang

Hvordan skal så Kaupang plasseres inn i et slikt bilde? Søndre del av Vestfold oppviser ikke slike monumenter. Jeg er av den oppfatning at danske innflytelse har gjort seg gjeldene i søndre del av Vestfold. Arkeologen Axel Christophersen har betraktet Kaupang som dansk prestisje-brohode, og kan tolkes som uttrykk for den danske dominans som beskrives i franske riksannaler (Christophersen 1991:166-168). Jeg kan ikke se at Charlotte Blindheims krav om at oldsaker av overveiende dansk opprinnelse må til for å godtgjøre dansk overherredømme (Blindheim 1992:146). Overherredømmet er mer av prestisjekarakter, og oldsaker i et slik område vil ikke nødvendigvis skille seg fra funn gjort i områdene rundt. Ved å betrakte søndre Vestfold under dansk overherredømme, vil vi kunne løse flere sentrale spørsmål. Kaupang forlattes tidlig på 900-tallet, det kan være resultat av de stridigheter og maktkonflikter som bl.a. Gokstadhaugen vitner om. Jeg tolker situasjonen slik at danske interesser svekkes i tidsrommet 850-950, for så senere å ta seg opp på 960 og 970-tallet av Harald Gormsson «Blåtann». Det vitner Jellingsteinen om.

Oseberg

Så kan man spørre; hvor befinner Oseberghaugen seg i denne tolkningen? Utenfor den rene militærpolitiske tolk-

ningen, er mitt svar. Det begrunner jeg ut fra at Oseberghaugen ligger anti-monumentalt, uten utsyn og med svært begrenset innsyn. Funnet i haugen tolker jeg som et religiøst offer. På den måte kan en indirekte tolke ofret inn i den politiske situasjonen i første halvdel av 800-tallet. I tid faller Oseberg-manifesteringen mellom opprøret i 810-813 og oppkomsten av Haugar-monumentene i Tønsberg. Hovedmotivering ved oppføringen av Oseberg-monumentet mener jeg er religiøs/rituell, og med en regional bakgrunn som ikke behøver være avgrenset ut fra maktalliansene. Osebergfunnet kan vise til folkets felles religion, og må ikke med nødvendighet knyttes til de flytende maktforhold.

Oppsummering

Vestfold har tidvis hatt en selvstendig stilling, men er skiftevis underlagt andre maktstrukturer. I Danmark ble det ikke reist mer enn to storhauger i Jelling, den første reises først i 958-959. Det står i skrikende kontrast til Vestfold som blir presset av danske maktstrukturer.

Vestfold kan ha vært et grenseområde i den forstand at kommunikasjon langs vassdragene møtes i Oslofjorden. Kyststripen blir arena og skueplass for egendefinering, status og hierarki hvor ulike markeringsstrategier ble spilt ut mot hverandre. Kampen genererer bygging av storhauger som kan ligge som symbolske rettsdokumenter i landskapet. Haugbrott kan ha inngått som rituell praksis for de som reiste haugen, men det er også pekt på at haugbrott kan ha vært en måte å krenke eller punktere motstandernes makt-symbol.

Kilder:

- Blindheim, C. 1992
Kaupang i relasjon til andre nordiske sentra. Et diskusjonsinnlegg. *Universitetets Oldsaksamings Skrifter. Ny rekke Nr.13.* s. 137-150. Oslo.
- Christophersen, A. 1991
Ports and trade in Norway during the transition to historical time. *Aspects of maritime Scandinavia AD 200-1200.* s. 159-170. Roskilde.
- Gansum, T. 1995
Jernaldergravskikk i Slagendalen: Oseberghaugen og storhaugene i Vestfold – lokale eller regionale symboler? En landskapsarkeologisk undersøkelse. Upublisert magistergradsavhandling i Nordisk Arkeologi. Oslo.
- Gansum, T. 1995b
Haugar & Haugating. Rikssamlingen og det eldste Tønsberg. Forlaget Media A/S. Tønsberg.
- Hodges, R. 1989
Dark age economics. The origins of towns and trade AD 600-1000. Second edition. Duckworth & Co. Ltd. London.
- Keller, C. 1993
Noen tanker om Borrehaugenes beliggenhet. *Borreminne.* s. 53-58. Borre Historielag. Horten.
- Krag, C. 1993
Hvem var Harald Hårfagre. *Rikssamlingen og Harald Hårfagre.* s. 32-40. (Red. S.Vea) Karmøy.
- Krag, C. 1995
Vikingtid og rikssamling 800 - 1130. *Aschehougs Norgeshistorie bd 2.* Oslo.
- Lund, N. 1993
Rikssamlingen i Danmark. *Rikssamlingen og Harald Hårfagre.* s. 118-130. (Red S.Vea), Karmøy
- Myhre, B. 1992
Borre – et merovingertidssenter i Norge *Universitetets Oldsaksamings Skrifter. Ny rekke Nr.13.* s. 155-180. Oslo.
- Sawyer, P. 1985
Kungar och vikingar. Norstedt & Söners Förlag. Stockholm.
- Sawyer, P. 1995
När Sverige blev Sverige. *Occasional Papers on Mediaval Topics 5.* Tredje tryckning. Viktoria Bokförlag.
- Storm, G. 1900
Snorre Sturlason. Kongesagaer. Nationaludgave. (2den udgave) J.M. Stenersen & Co Forlag. Kristiania.

Om forfatteren:

Terje Gansum er magister i arkeologi. Han har utført omfattende undersøkelser i Slagendalen, har foretatt etterundersøkelser både på Haugar i Tønsberg, av Farmannshaugen ved Jarlsberg Hovedgård og Gokstad i Sandefjord.